

**UCHWAŁA NR .....  
RADY MIEJSKIEJ WROCŁAWIA**

z dnia ..... 2024 r.

**w sprawie „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy  
Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024- 2030”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 i 721), art. 12 pkt 11 i art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 i 834) Rada Miejska Wrocławia uchwala, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się „Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024- 2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Traci moc uchwała nr LXIII/1517/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 11 października 2018 r. w sprawie „Miejskiego Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2024” (Biuletyn Urzędowy Rady Miejskiej Wrocławia z 2018 r. poz. 361).

**§ 3.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Wrocławia.

**§ 4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady  
Miejskiej Wrocławia

Załącznik

do uchwały nr.....

Rady Miejskiej Wrocławia

z dnia .....

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY  
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH  
PRZEMOCY DOMOWEJ DLA MIASTA WROCŁAWIA  
NA LATA 2024 - 2030**

Wrocław, 2024

## Spis treści

|                                                                                                                                                                                           |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Wstęp.....                                                                                                                                                                                | 4  |
| Objaśnienie pojęć.....                                                                                                                                                                    | 5  |
| 1. Ogólna charakterystyka i diagnoza zjawiska występowania przemocy domowej we Wrocławiu.....                                                                                             | 7  |
| 2. Podstawy prawne i adresaci Programu.....                                                                                                                                               | 21 |
| 3. Założenia i cel główny Programu.....                                                                                                                                                   | 22 |
| 4. Obszary i cele szczegółowe Programu.....                                                                                                                                               | 23 |
| 4.1. Obszar 1: Profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.....                                                                                        | 23 |
| 4.1.1. Cel szczegółowy.....                                                                                                                                                               | 23 |
| 4.1.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego.....                                                                                                                 | 25 |
| 4.2. Obszar 2: Ochrona, pomoc oraz wsparcie osób doznających przemocy domowej.....                                                                                                        | 25 |
| 4.2.1. Cel szczegółowy.....                                                                                                                                                               | 25 |
| 4.2.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego.....                                                                                                                 | 27 |
| 4.3. Obszar 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.....                                                                                            | 28 |
| 4.3.1. Cel szczegółowy.....                                                                                                                                                               | 28 |
| 4.3.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego.....                                                                                                                 | 30 |
| 4.4. Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej..... | 30 |
| 4.4.1. Cel szczegółowy.....                                                                                                                                                               | 30 |
| 4.4.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego.....                                                                                                                 | 31 |
| 5. Miejsce realizacji programu.....                                                                                                                                                       | 32 |
| 6. Realizatorzy programu i czas realizacji.....                                                                                                                                           | 32 |
| 7. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację programu.....                                                                                                          | 32 |
| 7.1. Monitorowanie realizacji Programu.....                                                                                                                                               | 32 |
| 7.2. Sprawozdawczość.....                                                                                                                                                                 | 32 |
| 7.3. Finansowanie programu.....                                                                                                                                                           | 32 |
| 8. Postanowienia końcowe.....                                                                                                                                                             | 32 |

## Wstęp

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424) zwana dalej: „ustawą”.

Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 1 ustawy działania te obejmują:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej;
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc domową.

Przepisy ustawy stosuje się także w przypadku zagrożenia przemocą domową oraz w przypadku podejrzenia stosowania przemocy domowej.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024 - 2030 został opracowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Art. 6 omawianej ustawy wskazuje, że do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 2) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 3) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Głównym celem Programu jest zmniejszenie liczby przypadków przemocy domowej oraz budowanie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Wrocław. Założenia programowe odwołują się do spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego na wyspecjalizowanych zasobach instytucjonalnych i ludzkich, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Program stanowi interdyscyplinarną strategię działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej przez wszystkie instytucje i organizacje zobowiązane do podejmowania działań w tym zakresie, działające na poziomie Gminy.

Osiągnięciu celów szczegółowych służą wyznaczone zadania, wdrażane w sposób ciągły przez cały czas trwania programu. Zadania zaplanowane do realizacji mają z jednej strony charakter profilaktyczny, prewencyjny, z drugiej strony służą zwalczaniu problemu przemocy i jego negatywnych konsekwencji. Beneficjentami programu są organizacje i instytucje działające na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, społeczności lokalne, a także rodziny, w których występuje problem przemocy lub są zagrożone przemocą.

Niniejszy Program opracowany został w oparciu o dotychczasowe doświadczenia w zakresie przeciwdziałania przemocy, posiadane dane statystyczne oraz badania będące podstawą diagnozy problemu występowania przemocy domowej w Gminie Wrocław. Założenia Programu zostały opracowane w ramach współpracy podmiotów wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Opracowanie to zostało poddane konsultacjom społecznym z udziałem organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Wrocław.

Program obejmuje swoim zakresem realizację zadań wymienianych w ustawie jako zadania powiatu. Wynika to z faktu, że Wrocław jest miastem na prawach powiatu i jako gmina realizuje jednocześnie zadania powiatu.

## Objaśnienie pojęć.

Ile razy w Programie jest mowa o:

- 1) **przeciwdziałaniu przemocy domowej** – oznacza to wszelkie działania podejmowane na rzecz niwelowania skutków przemocy, w tym te podejmowane bezpośrednio w indywidualnych przypadkach występowania przemocy domowej, jak i wszelkie działania profilaktyczne mające zapobiegać występowaniu przemocy domowej;
- 2) **osobie/rodzinie zagrożonej występowaniem przemocy domowej** – oznacza to osobę/rodzinę o podwyższonym ryzyku wystąpienia przemocy spowodowanym sprzyjającymi temu czynnikami, np. najbliższym otoczeniem, w którym stosowanie przemocy przyjęte jest za normę; dziedziczeniem wzorca przemocy; uzależnieniami; trudną sytuacją socjalno – bytową;
- 3) **przemocy psychicznej** – oznacza to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia wartości drugiej osoby, wzbudzanie w osobie doznającej przemocy strachu, które powoduje poważne szkody psychologiczne i może przejawiać się poprzez: wyśmiewanie, narzucanie swojego zdania i poglądów, stałe ocenianie, krytykę, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie groźb, szantażowanie, itp.
- 4) **przemocy fizycznej** – oznacza to naruszenie granic ciała powodujące ból fizyczny, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawienie życia, które przejawia się poprzez: szarpanie, kopanie, popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nie udzielenie niezbędnej pomocy, itp.
- 5) **przemocy seksualnej** – oznacza to zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, a także kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy ta osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić, które przejawia się poprzez: gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytykę zachowań seksualnych, itp.
- 6) **przemocy ekonomicznej** – oznacza to celowe niszczenie czyjejś własności, pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, które przejawia się poprzez: okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, itp.
- 7) **zaniedbania** – oznacza to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, których najczęściej doświadczają dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, oznaczające pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka.
- 8) **cyberprzemocy** – oznacza to przemoc internetową i agresję elektroniczną stosowaną przy użyciu technologii informacyjnych i komunikacyjnych przy użyciu takich narzędzi, jak: czaty, emaile, fora dyskusyjne i SMS-y, których przejawy to m.in.: nękanie, wyśmiewanie i zastraszanie, będącą zazwyczaj działaniem umyślnym i powtarzającym się, które prowadzi do cierpienia i różnorodnych krzywd, w tym psychicznych i ekonomicznych;
- 9) **środkach ochrony osoby doznającej przemocy** – oznacza to zakazy wobec osoby stosującej przemoc domową, która swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej tej przemocy, dotyczące: zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy, zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy, zakazu wstępu

na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w których zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywania na tym terenie, a także nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;

- 10) **programie korekcyjno – edukacyjnym** (zwanym dalej: PKE) – oznacza to program dla osób stosujących przemoc, którego celem jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy, realizowany zgodnie z obowiązującymi standardami określonymi w drodze rozporządzenia wydanego przez właściwego Ministra, którego realizację i obsługę zapewnia budżet państwa;
- 11) **programie psychologiczno - terapeutycznym** (zwanym dalej: PKT) – oznacza to program dla osób stosujących przemoc, którego celem jest powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy, realizowany zgodnie z obowiązującymi standardami określonymi w drodze rozporządzenia wydanego przez właściwego Ministra, którego realizację i obsługę zapewnia budżet państwa;
- 12) **oddziaływaniach wobec osób stosujących przemoc** – oznacza to wszelkie inne działania kierowane do osób stosujących przemoc, poza programem korekcyjno – edukacyjnym i psychologiczno – terapeutycznym finansowanych z budżetu państwa, których celem jest motywowanie do zmiany zachowań przemocowych, edukowanie w zakresie skutków stosowania przemocy domowej, korygowanie zachowań przemocowych;
- 13) **procedurze „Niebieskie Karty”** (zwanej dalej: NK) – oznacza to ogół czynności, w tym interwencji, podejmowanych i realizowanych bez wymaganej zgody osoby doznającej przemocy domowej oraz osoby stosującej przemoc domową przez członków zespołu interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno – pomocowych. Procedura „Niebieskie Karty” jest narzędziem, którego głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy domowej, ale także współpraca przedstawicieli różnych instytucji i podmiotów, które są zobowiązane do reagowania w przypadku uzyskania informacji o wystąpieniu przemocy domowej;
- 14) **Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej** (zwanym dalej: Zespole Interdyscyplinarnym lub ZI) – oznacza to Zespół powołany przez prezydenta miasta, w którego skład wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, Żandarmerii Wojskowej, kuratorzy sądowi, a także, w którego skład mogą wchodzić prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, którego zadaniem jest tworzenie warunków umożliwiających realizację działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom, inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową, opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 15) **Grupie diagnostyczno – pomocowej** (zwaną dalej: GDP) – oznacza to grupę powołaną przez Zespół Interdyscyplinarny w celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej, a także realizacji procedury „Niebieskie Karty”, w skład której wchodzi pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej i funkcjonariusz Policji, a w sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową żołnierzy Żandarmerii Wojskowej;

## **1. Ogólna charakterystyka i diagnoza zjawiska występowania przemocy domowej we Wrocławiu.**

Przemoc domowa zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny. Można wyszczególnić powtarzające się fazy, które razem tworzą pewnego rodzaju cykle przemocy. Znajomość faz pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę problemu. Możemy wyróżnić trzy fazy powtarzającego się cyklu. Są to:

- 1) faza narastania napięcia – jest to pierwsza faza, w której dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, w której osoba stosująca przemoc jest stale napięta i poirytowana, zaś osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się za wszelką cenę uniknąć kolejnej awantury;
- 2) faza ostrej przemocy – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szał, jakiś drobny wywołuje awanturę. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. Najczęściej to w tej fazie, osoby doznające przemocy wzywają policję, szukają pomocy;
- 3) faza miodowego miesiąca – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. "Sprawca" jest czuły, troskliwy, zapewnia o swojej miłości. Przeprasza często towarzyszą łyzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy "drugą szansę". Faza miodowego miesiąca zatrzymuje osobę pokrzywdzoną w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza miodowego miesiąca nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza. Cykliczność przemocy sprawia, że osobom doświadczającym przemocy trudno jest podjąć działania mające na celu zatrzymanie przemocy.

Przemoc fizyczna, seksualna, psychiczna, ekonomiczna, w formie zaniedbania, czy cyberprzemoc popełniona na szkodę osób najbliższych jest przestępstwem. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, może być zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną (art. 207 Kodeksu karnego), za które grozi kara pozbawienia wolności od trzech miesięcy do 5 lat. Jeśli sprawca działa ze szczególnym okrucieństwem lub jeżeli osoba pokrzywdzona targnie się na własne życie, sprawca podlega karze odpowiednio od roku do lat 10 i od 2 do 15 lat.

Skutki przemocy domowej to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka. Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- 1) objawy fizyczne (m.in. urazy, obrzęki, otarcia, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, oparzenia, siniaki, choroby w wyniku powikłań i stresu);
- 2) objawy emocjonalne (m.in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, próby samobójcze, samobójstwa, zmienność nastrojów, niska samoocena i poczucie własnej wartości, zespół stresu pourazowego, napady paniki, zaburzenia snu, zaburzenia psychosomatyczne);
- 3) objawy społeczne (m.in. wycofanie społeczne, nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji);
- 4) objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiczne).

Znowelizowane przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej do katalogu form przemocy na szkodę osób najbliższych wprowadzają cyberprzemoc. Cyberprzemoc jest poważnym problemem społecznym. Tylko 15,8% rodziców wie, że ich dziecko doświadczyło przemocy słownej w internecie. Tymczasem aż 48,8% nastolatków twierdzi, że było ofiarą agresji słownej w sieci. (Rodzice Nastolatków 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania społecznego, NASK, 2019). Przemoc internetowa ma też cechę, której nie ma żaden inny rodzaj przemocy: nigdy się nie kończy. To, co raz trafi do Sieci, zostaje w niej na zawsze.

Cyberprzemoc jest rodzajem przemocy dotykającej także całą rodzinę. Sprawca cyberprzemocy domowej może wykorzystywać narzędzia komputerowe do sprawowania kontroli nad osobą doznającą przemocy, a także do emocjonalnego znęcania się. Z innej strony, jeśli ktoś jest ofiarą cyberprzemocy poza rodziną, to bez wsparcia rodziny może sobie nie poradzić z przemocową sytuacją. Dotyczy to w szczególności dzieci i młodzieży doświadczającej cyberprzemocy rówieśniczej – do jej zaprzestania i do zminimalizowania szkód potrzebne jest wsparcie świadomej rodziny.

Oprócz reagowania na nowe rodzaje przemocy wprowadzone przez ustawodawcę do katalogu rodzajów przemocy domowej, Zespół Interdyscyplinarny podejmuje działania związane z reagowaniem na przemoc w rodzinach cudzoziemców przebywających na terenie Gminy Wrocław, w tym w rodzinach uchodźców z Ukrainy. Wymaga to od specjalistów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej zdobywania wiedzy na temat uwarunkowań kulturowych i społecznych krajów pochodzenia osób objętych działaniami, pokonywania barier językowych, wyjaśniania ustawodawstwa polskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

W 2023 roku liczba czynnych procedur „Niebieskie Karty” realizowanych w Gminie Wrocław wynosiła 2404, w tym wyszczególniono 159 procedur dotyczących rodzin uchodźców z Ukrainy. Wśród nich kontynuowanych było 958 procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w poprzednich latach. W okresie tym do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło ogółem 1997 formularzy „Niebieska Karta - A”, w tym 1446 formularzy wszczynających procedurę i 551 formularzy, które zostały ponownie sporządzone w toku trwania tej samej procedury. Powołano 1031 nowych grup roboczych i 403 grupy diagnostyczno – pomocowe – łącznie 1434 grupy; odbyło się 3529 posiedzeń grup roboczych i 1134 posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych – łącznie 4663 posiedzeń grup; zamknięto 1641 procedur „Niebieskie Karty”, z czego 1315 ze względu na ustanie przemocy, 326 ze względu na brak zasadności podejmowania działań. W 54 przypadkach ponownie wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” – dotyczy to rodzin, w których wcześniej prowadzono i zakończono procedurę. Monitorowano 2350 środowisk dotkniętych problemem przemocy, w których liczba osób w rodzinie wyniosła 6429. Osób stosujących przemoc było 2206 z czego 439 to kobiety, 1767 to mężczyźni. Osób doznających przemocy było 4223, w tym 1931 kobiet, 1 700 dzieci i 592 mężczyzn. W 2023 r. na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z zagrożeniem zdrowia lub życia dziecka podjęto 27 interwencji, w wyniku których zapewniono bezpieczeństwo 50 dzieciom, w tym 26 dziewczynkom i 24 chłopcom.

Z danych zebranych przez Zespół Interdyscyplinarny wynika, że we Wrocławiu z ogółu rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, w których ujawniona została przemoc domowa 1913 doświadczyło przemocy psychicznej (2642 osoby), 1507 przemocy fizycznej (1669 osób), 66 przemocy seksualnej (66 osób), 162 przemocy ekonomicznej (162 osoby), cyberprzemocy 54 (60 osób), zaniedbania 336, w tym zaniedbania względem dzieci 306 (498 osób).

**Charakterystyka problemu przemocy domowej** w Gminie Wrocław na podstawie danych zgromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

We Wrocławiu w 2023 roku zamieszkiwało ponad 671 tysięcy osób. Wśród nich, oprócz stałych mieszkańców są osoby przyjezdne zamieszkujące Wrocław z powodów zawodowych lub edukacyjnych. Wrocław przyjął także uchodźców z zaskarżenia z Ukrainy, którzy w 2022 roku przybyli z Ukrainy, w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Statystyki wskazują, że we Wrocławiu przebywa około 80 tysięcy osób pochodzenia ukraińskiego, które uciekły z kraju po 24 lutego 2022 roku, natomiast cała mniejszość ukraińska przebywająca w Gminie Wrocław to około 150 tysięcy osób. Informacja ta jest informacją znaczącą ponieważ nagromadzenie mieszkańców różnych kultur, a także przekonań (nie tylko zaciągniętych z innego kraju, ale także z innego regionu Polski) ma duże znaczenie w reprodukcji zachowań różnego typu – zarówno pozytywnych, jak i negatywnych, które mają wpływ na społeczność Wrocławia.

Przemoc domowa jest zjawiskiem demokratycznym, dotknąć może każdego, niezależnie z jakiej klasy społecznej pochodzi, jakie stanowisko pracy piastuje, ile pieniędzy ma na koncie. Szczególną kategorią jest przemoc domowa, nazywana też przemocą w rodzinie. Doświadczają jej głównie kobiety, ale także dzieci, osoby starsze, chore, a czasami również mężczyźni. Zanim przejdziemy do instytucjonalnych działań prewencyjnych wobec przemocy stosowanych przez Zespół Interdyscyplinarny należy zwrócić uwagę na charakterystykę dwóch grup: osób doznających przemocy domowej, a także osób stosujących przemoc domową. To właśnie wokół nich koncentrują się działania prewencyjno – pomocowe.

### **Charakterystyka osób doznających przemocy domowej.**

Przemoc wobec kobiet i dzieci jest jednym z najczęstszych naruszeń praw człowieka na świecie, do którego dochodzi wielokrotnie każdego dnia, w każdym zakątku globu. Prowadzi ona do poważnych krótko i długoterminowych fizycznych, ekonomicznych i psychicznych konsekwencji dla kobiet i dzieci, uniemożliwiając im pełne i równe uczestnictwo w życiu społecznym. Skala oddziaływania tego procederu, zarówno w życiu jednostek i rodzin, jak i całego społeczeństwa, jest ogromna.

Przemoc jest zjawiskiem obiektywnym w zakresie określonych faktów, jak i ich społecznej waloryzacji, widocznej w normach przyjętych w danym społeczeństwie za oczywiste oraz częściowo umocowanej w normach prawnych. To nie ulega kwestii. Ale ma także komponent subiektywny. Składa się na nie zarówno indywidualna waloryzacja poszczególnych zachowań przemocowych, ocenianych jako niedopuszczalne, albo nieznaczące oraz emocjonalne (lub każde inne) uzależnienie ofiary od sprawcy, które powoduje nadmierną gotowość do usprawiedliwiania jego zachowania (zarówno przed sobą, jak i przed innymi). Zjawisko to jest niestety niezależne od norm obowiązujących w danym społeczeństwie. Ich obowiązywanie ma bowiem charakter kulturowy, a istnienie nie wymaga akceptacji. Mowa tu o przemocy wobec kobiet i dzieci.

| <b>CHARAKTERYSTYKA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY</b> |                         |                |                  |               |
|--------------------------------------------------|-------------------------|----------------|------------------|---------------|
| <b>Gmina Wrocław</b>                             |                         |                |                  |               |
| <b>ROK</b>                                       |                         | <b>KOBIETY</b> | <b>MĘŻCZYŹNI</b> | <b>DZIECI</b> |
| <b>2020</b>                                      |                         | <b>2067</b>    | <b>277</b>       | <b>836</b>    |
|                                                  | W TYM:                  |                |                  |               |
|                                                  | OD 18 DO 65 r.ż.        | 2152           | 182              |               |
|                                                  | PO 65 r.ż.              | 519            | 95               |               |
|                                                  | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 174            | 37               | 41            |
| <b>2021</b>                                      |                         | <b>2403</b>    | <b>289</b>       | <b>1011</b>   |
|                                                  | W TYM:                  |                |                  |               |
|                                                  | OD 18 DO 65 r.ż.        | 2006           | 194              |               |
|                                                  | PO 65 r.ż.              | 397            | 95               |               |
|                                                  | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 74             | 34               | 42            |
| <b>2022</b>                                      |                         | <b>2086</b>    | <b>315</b>       | <b>1358</b>   |
|                                                  | W TYM:                  |                |                  |               |
|                                                  | OD 18 DO 65 r.ż.        | 1679           | 210              |               |
|                                                  | PO 65 r.ż.              | 407            | 105              |               |
|                                                  | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 92             | 38               | 35            |
| <b>2023</b>                                      |                         | <b>1931</b>    | <b>592</b>       | <b>1700</b>   |
|                                                  | W TYM:                  |                |                  |               |
|                                                  | OD 18 DO 65 r.ż.        | 1595           | 467              |               |

|                         |     |     |    |
|-------------------------|-----|-----|----|
| PO 65 r.ż.              | 336 | 125 |    |
| Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 74  | 37  | 74 |

W Gminie Wrocław maleje liczba kobiet wobec, których stosowana jest przemoc domowa. W 2020 roku była to liczba 2067 kobiet, w 2023 „jedynie” 1931. Kobiet po 65 roku życia, a także z niepełnosprawnościami dotykała ona podobnie jak w poprzednich latach. Niestety, co zatrażające, zwiększyła się liczba dzieci doznających przemocy domowej – w 2023 roku aż 1700 dzieci, w tym 74 z niepełnosprawnościami doświadczyły tych patologicznych zachowań. Według Diagnozy przemocy wobec dzieci w Polsce 2023<sup>1</sup> aż 79% dzieci i nastolatków doświadczyła w życiu choć raz przemocy lub zaniedbania. Przemoc zazwyczaj była stosowana przez bliskiego dorosłego. Dziewczyny częściej niż chłopcy deklaruja, że: doświadczyły przemocy ze strony bliskich dorosłych (36% vs 29%), były świadkami przemocy w domu (18% vs 11%), były zaniedbywane fizycznie (9% vs 7%); były wykorzystywane seksualnie zarówno bez kontaktu fizycznego (34% vs 17%), jak i z nim (13% vs 3%)<sup>2</sup>. Dane ogólnopolskie przekładają się na dane z miast, miasteczek i wsi zatem możemy mieć przypuszczenie, graniczące z pewnością, że przemoc wobec dzieci w Gminie Wrocław występuje na podobnym poziomie i ma takie same przesłanki.

Powyższe dane ukazują w bardzo przejrzysty sposób jak mocny wpływ na postrzeganie płci i wieku mają przyjęte w społeczeństwie od dawien dawna wzorce postrzegania ról. Postrzeganie ról społecznych, jakie są przypisywane przez społeczeństwo kobietom i mężczyznom w małżeństwie (związkach nieformalnych) i rodzinie, wydaje się kluczowe dla jego zapatrywań na przemoc, której są świadkami i której doświadcza, jak również dla wyobrażeń i przekonań o tym, jak na zachowania przemocowe można i należy reagować. Na rolę społeczną składają się oczekiwania, jakie pod adresem jednostki zajmującej określoną pozycję społeczną zgłaszają inni. To zbiór praw i obowiązków, jakie należy realizować (co jest społecznie kontrolowane), by prawidłowo tę rolę odgrywać. Zatem kobieta i mężczyzna, żona i mąż, matka i ojciec nie ustalają w każdym przypadku, na czym może polegać funkcjonowanie ich rodziny, ale to wiedzą – z doświadczenia nabytego podczas socjalizacji oraz skądinąd (i tu źródła mogą być zróżnicowane: od popkultury i modeli rodziny przedstawianych w popularnych serialach, po wiedzę profesjonalną pochodzącą np. od psychologów).

W społeczeństwie panuje dość powszechne przekonanie o „wszechodpowiedzialności” kobiet za wszystkich i wszystko, co się dzieje w rodzinie. Przypisywanie wyłącznie roli żony i matki (przez same kobiety oraz członków rodziny, ale również ich otoczenie) tak różnych zadań, jak: pamiętanie o tym, co było i co nadchodzi, wykonywanie różnych czynności domowych, dbanie o dobrostan oraz zdrowie psychiczne i fizyczne wszystkich członków rodziny, utrzymywanie sieci społecznych swoich i rodziny jest chyba największym ograniczeniem, którym miałyby sprostać kobiety. Zatem nic dziwnego, że kobiety nadal są ofiarami przemocy. Również dzieci, które z założenia należy chronić, ale „głosu nie mają”, są słabsze i mają robić to, czego wymagają od nich rodzice, nauczyciele i inni dorośli.

Zwiększyła się, wśród ofiar przemocy, liczba mężczyzn. Od 2020 roku wzrosła ona o 100%- w 2020 roku zgłoszonych przypadków kierowania przemocy wobec mężczyzn było 277, a trzy lata później, w 2023 liczba ta wzrosła do 592. I to zjawisko również ma swoje wytłumaczenie w przyjmowanych rolach społecznych – mimo wzrostu liczba ta jest mniejsza, niż przemoc wobec kobiet i dzieci. Mężczyźni nie chcą przyznać się do tego, że są ofiarami przemocy, obawiają się wiktymizacji wtórnej. Potwierdzenie tego faktu wywołuje wśród opinii publicznej liczne prześmiewcze komentarze, a jeśli agresorem jest kobieta – wówczas ofiara zyskuje miano nieudacznika i widocznie „sam sobie zasłużył”.

Należy zwrócić uwagę, że w ciągu ostatnich 2 lat w Gminie Wrocław obserwuje się tendencję wzrostową występowania przemocy wobec osób starszych - mężczyzn i kobiet po 65 roku życia. Najczęściej

<sup>1</sup> Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce; Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę; 2023 r.

<sup>2</sup> Ibidem

do takich zachowań, dochodzi w domu rodzinnym, a sprawcami są dzieci lub inni opiekunowie. W Polsce realna ocena zjawiska nadużyć wobec osób starszych nie jest możliwa przez wzgląd na dużą liczbę nieujawnionych incydentów. Osoby starsze rzadko szukają wsparcia. Zaprzeczają, że dzieje im się krzywda bądź też zwyczajnie usprawiedliwiają sprawcę i obwiniają za wszystko siebie. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) tylko do 6 proc. przypadków złego traktowania osób 60+ jest zgłaszanych do instytucji. Osoby niepełnosprawne i starsze są niejednokrotnie pozbawione możliwości ochrony przed przemocą chociażby z powodu fizycznej zależności od opiekuna, który jest jednocześnie źródłem krzywdy i cierpienia, zależności materialnej, izolacji, braku świadomości swoich praw. Kolejny raz nasuwa się wniosek, że edukacja – zarówno osób młodych, jak i starszych, ma sens. Poszerzanie wiedzy na temat praw jednostki, informacji o zachowaniach przemocowych, udostępnianie numerów telefonu zaufania dla ofiar przemocy spowoduje aktywizację społeczną.

### **Ochrona dzieci przed krzywdzeniem.**

Zgodnie z art. 12a ust. 1 przedmiotowej ustawy w brzmieniu sprzed nowelizacji z 2023 r. w określonych przypadkach pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe miał możliwość odebrania dziecka z rodziny w sytuacji bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która weszła w życie 22 czerwca 2023 r. w art. 12a daje możliwość zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, instytucjonalnej pieczy zastępczej lub u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w razie zagrożenia zdrowia i życia dziecka w związku z przemocą domową.

| <b>LICZBA DZIECI, KTÓRYM ZAPEWNIONO BEZPIECZEŃSTWO ZE WZGLĘDU NA<br/>ZAGROŻENIE ŻYCIA LUB ZDROWIA W TRYBIE ART. 12A USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU<br/>PRZEMOCY DOMOWEJ</b><br><b>Gmina Wrocław</b> |             |             |             |             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>ROK</b>                                                                                                                                                                                     | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> |
|                                                                                                                                                                                                | <b>27</b>   | <b>22</b>   | <b>27</b>   | <b>50</b>   |

Jak widać liczba odbieranych dzieci wzrosła o prawie 100% w stosunku do okresu 2020 do 2022, gdy była ona na stałym poziomie. Niepokój budzi fakt, że kolejne dzieci czekają na umieszczenie w rodzinach zastępczych lub pieczy instytucjonalnej, niestety nie ma w nich miejsc. Skala patologicznych zachowań wobec dzieci rośnie. Najczęstszą przyczyną odbierania dzieci jest zaniedbanie dzieci i zagrożenie zachowaniami przemocowymi rodziców: przemoc fizyczna, emocjonalna. Zdarza się, że przyczyną jest używanie przez rodziców/opiekunów różnego rodzaju środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki, dopalacze, leki). Niewątpliwym wsparciem w zwalczaniu zjawisk patologicznych wobec dzieci jest tzw. „Ustawa Kamilka”, czyli nowelizacja szeregu ustaw dotyczących ochrony małoletnich, którzy stali się ofiarami przemocy. Nakłada ona m.in. na szkoły i przedszkola obowiązek wprowadzenia jednolitych standardów ochrony małoletnich.

### **Charakterystyka osób stosujących przemoc domową.**

Ostatnie lata badań prowadzonych wśród osób stosujących przemoc wobec najbliższych jednoznacznie wskazują, że nie ma jednolitego typu sprawcy przemocy domowej. Co prawda istnieją pewne cechy wspólne, które posiadają oni w stopniu większym niż osoby nie krzywdzące członków swojej rodziny, ale u każdego stopień natężenia tych cech jest indywidualny.

| CHARAKTERYSTYKA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC<br>Gmina Wrocław |                         |         |           |
|-----------------------------------------------------------|-------------------------|---------|-----------|
| ROK                                                       |                         | KOBIETY | MĘŻCZYŹNI |
| 2020                                                      |                         | 392     | 2282      |
|                                                           | W TYM:                  |         |           |
|                                                           | OD 18 DO 65 r.ż.        | 357     | 2147      |
|                                                           | PO 65 r.ż.:             | 35      | 135       |
|                                                           | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 38      | 98        |
| 2021                                                      |                         | 446     | 2322      |
|                                                           | W TYM:                  |         |           |
|                                                           | OD 18 DO 65 r.ż.        | 396     | 2146      |
|                                                           | PO 65 r.ż.              | 50      | 176       |
|                                                           | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 16      | 37        |
| 2022                                                      |                         | 472     | 2203      |
|                                                           | W TYM:                  |         |           |
|                                                           | OD 18 DO 65 r.ż.        | 437     | 1952      |
|                                                           | PO 65 r.ż.              | 35      | 251       |
|                                                           | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 18      | 54        |
| 2023                                                      |                         | 444     | 1768      |
|                                                           | W TYM:                  |         |           |
|                                                           | OD 18 DO 65 r.ż.        | 368     | 1621      |
|                                                           | PO 65 r.ż.              | 71      | 146       |
|                                                           | Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI | 24      | 68        |

W porównaniu do mężczyzn – sprawców przemocy – liczba kobiet wskazywanych w ramach procedury NK jest trzykrotnie mniejsza. W roku 2020 wynosiła 392, w roku 2023 wzrosła do 444. Kobiety częściej stosują zachowania przemocowe wobec dzieci lub osób starszych. Można przypuszczać że jest to wynikiem mechanizmu psychologicznego sprawiającego, że jako słabsze od mężczyzn, odreagowują w ten sposób bycie ofiarą. Tabela przedstawiająca liczebnościowo udział osób stosujących przemoc, może być dobrą ilustracją wcześniej wskazanych rozważań na temat wpływu ról społecznej przypisanej płciom, na stosowanie przemocy przez osoby danej płci.

#### Procedura „Niebieskie Karty” - statystyki

Procedura „Niebieskie Karty” to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy domowej. Procedura ta ma zapewnić bezpieczeństwo osobie, wobec której stosowana jest jakakolwiek forma przemocy. Według statystyk prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Wrocław liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty wynosiła w 2023 roku 1446. Liczba ta jest porównywalna do liczby z roku 2021. Prawie wszystkie dane w roku 2021 notują zwyżkę, gdyż był to rok pandemii, która rozpoczynając się w 2020 roku swój owoc w postaci zwiększenia przypadków przemocy domowej dała w roku 2021.

**LICZBA WSZCZĘTYCH PROCEDUR “NIEBIESKIE KARTY”  
realizowanych przez Zespół Interdyscyplinarny w poszczególnych latach:  
Gmina Wrocław**

| ROK                  | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|----------------------|------|------|------|------|
| LICZBA FORMULARZY NK | 1377 | 1462 | 1408 | 1446 |

Liczba ta nie wzrosła zatrważająco w ciągu ostatnich 3 lat. Podobnie sytuacja przedstawia się w ponownym wypełnianiu formularzy NK-A dokumentujących kolejne zdarzenie przemocy domowej.

| LICZBA KOLEJNYCH FORMULARZY "NK-A" wypełnionych w trakcie realizacji procedury "Niebieskie Karty" dokumentujących kolejne zdarzenie Przemocy domowej<br>Gmina Wrocław |      |      |      |      |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| ROK                                                                                                                                                                   | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| LICZBA FORMULARZY NK                                                                                                                                                  | 422  | 884  | 706  | 551  |

W roku 2023 zanotowano 551 powtórnych aktów przemocy w rodzinie z otwartą procedurą Niebieskie Karty – liczba ta jest mniejsza niż w latach 2021 i 2022. Najprawdopodobniej eskalacja dalszej przemocy w rodzinach objętych procedurą ma wydźwięk związany po pierwsze z izolacją w trakcie pandemii, a po drugie z penalizującą funkcją NK.

| PROCEDURY "NIEBIESKIE KARTY" KONTYNUOWANE W POSZCZEGÓLNYCH LATACH<br>WSZCZĘTE W POPRZEDZAJĄCYCH JE OKRESACH SPRAWOZDAWCZYCH<br>Gmina Wrocław |      |      |      |      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|
| ROK                                                                                                                                          | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
| LICZBA KONTYNUOWANYCH PROCEDUR NK                                                                                                            | 1174 | 1348 | 1302 | 958  |

Wzrasta również liczba zakończonych procedur. W 2020 roku było ich 1170, w tym 986 zakończono w związku z ustaniem przemocy, a 184 w związku z brakiem zasadności działań. W 2023 roku liczba ta wynosiła już 1641 zakończonych procedur i odpowiednio: 1315 zakończono z powodu ustania przemocy a 326 w związku z brakiem zasadności działań. Wzrost zakończonych w 2023 r. procedur NK wiąże się ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Nowelizacja wprowadza 9 miesięczny monitoring sytuacji rodziny po zakończeniu procedury, co daje możliwość dalszej obserwacji rodziny pod kątem występowania przemocy po zakończeniu procedury NK.

| LICZBA ZAKOŃCZONYCH PROCEDUR "NIEBIESKIE KARTY" W POSZCZEGÓLNYCH LATACH<br>Gmina Wrocław |                             |                                   |                             |                                |                             |                                |                             |                                   |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|-----------------------------|-----------------------------------|
| ROK                                                                                      | 2020                        |                                   | 2021                        |                                | 2022                        |                                | 2023                        |                                   |
| LICZBA ZAKOŃCZONYCH PROCEDUR NK                                                          | 1170                        |                                   | 1508                        |                                | 1628                        |                                | 1641                        |                                   |
|                                                                                          | USTANI<br>E<br>PRZEM<br>OCY | BRAK<br>ZASADN<br>OŚCI<br>DZIAŁAŃ | USTANI<br>E<br>PRZEM<br>OCY | BRAK<br>ZASADNOŚ<br>CI DZIAŁAŃ | USTANI<br>E<br>PRZEM<br>OCY | BRAK<br>ZASADNOŚ<br>CI DZIAŁAŃ | USTANI<br>E<br>PRZEMO<br>CY | BRAK<br>ZASADNO<br>ŚCI<br>DZIAŁAŃ |
|                                                                                          | 986                         | 184                               | 1223                        | 285                            | 1313                        | 315                            | 1315                        | 326                               |

Warto w tym miejscu zastanowić się nad kategorią zamykania procedur z powodu braku zasadności działań. Należy pamiętać, że przepisy stanowią, że do wszczęcia procedury wystarczy podejrzenie występowania przemocy w rodzinie, powzięte przez przedstawiciela jednej z pięciu wskazanych służb. Pokazuje to wyraźnie, że celem ustawodawcy jest także działanie profilaktyczne i ujawnianie sytuacji mogących stanowić czynniki zagrożenia przemocą oraz zapobieganie dalszej jej eskalacji. To ważne, aby nauczyciele, lekarze, pracownicy socjalni reagowali na jakiegokolwiek podejrzenia występowania przemocy, szczególnie wobec dzieci, jednak procedura „Niebieskie Karty” nie może być wykorzystywana w przypadkach, gdy np. zachowanie dziecka odstaje od normy z przyczyn nie związanych z występowaniem przemocy domowej. Mowa tutaj o przypadkach, w których wszczyna się procedurę „Niebieskie Karty” w przypadkach, o których wiadomo, że zachowania dziecka są wynikiem towarzyszących dziecku dysfunkcji lub np. przemocy rówieśniczej. Należy edukować przedstawicieli służb tak, by umieli określić czy zachodzą przesłanki do wszczynania procedury, by potrafili rozpoznawać symptomy mogące świadczyć o doznawaniu przez dziecko przemocy domowej i, co najważniejsze, wyrobić w nich przekonanie o sprawczości działań. Oznacza to, że przedstawiciele służb powinni systematycznie podnosić swoje kompetencje odpowiedniego reagowania i rozpoznawania symptomów mogących świadczyć o doznawaniu przez dziecko przemocy domowej.

Problemem, który ma wydźwięk najważniejszy w stosowaniu procedury Niebieskie Karty jest problem tzw. uczestnictwa w procesie wsparcia osób doznających lub zagrożonych przemocą domową i penalizacji czynów osób stosujących takową przemoc. Chodzi tu o udział podmiotów uprawnionych do wszczynania procedury Niebieskie Karty. Zazwyczaj bowiem, gdy wspomina się o procedurze lub samej przemocy pierwsze skojarzenie pada na udział policji. To policja właśnie kojarzona jest jako główna instytucja, która ma upoważnienie do zakładania NK w rodzinie. Ludzie nie mają wiedzy związanej z tym, kto jest uprawniony do tych zabiegów. Wiedzy tej także często nie mają przedstawiciele instytucji uprawnionych do wszczynania procedury, lub zapominają o swoich dodatkowych uprawnieniach, a raczej zobowiązaniach wobec osób doznających przemocy.

| <b>LICZBA WYPEŁNIONYCH FORMULARZY “NIEBIESKIE KARTY”<br/>przez uprawnione podmioty<br/>Gmina Wrocław</b> |                                                 |                             |                            |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-----------------------------|----------------------------|
| ROK                                                                                                      | PODMIOT                                         | LICZBA FORMULARZY NK        |                            |
|                                                                                                          |                                                 | WSZCZYNAJĄCYCH<br>PROCEDURĘ | DO<br>KOLEJNYCH<br>ZDARZEŃ |
| 2020                                                                                                     | OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ                       | 198                         | 53                         |
|                                                                                                          | POLICJA                                         | 1111                        | 361                        |
|                                                                                                          | KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW<br>ALKOHOLOWYCH | 10                          | 4                          |
|                                                                                                          | OŚWIATA                                         | 40                          | 4                          |
|                                                                                                          | OCHRONA ZDROWIA                                 | 18                          | 0                          |
| 2021                                                                                                     | OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ                       | 237                         | 166                        |
|                                                                                                          | POLICJA                                         | 1128                        | 690                        |
|                                                                                                          | KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW                 | 16                          | 7                          |

|      |                                                 |      |     |
|------|-------------------------------------------------|------|-----|
|      | ALKOHOLOWYCH                                    |      |     |
|      | OŚWIATA                                         | 67   | 15  |
|      | OCHRONA ZDROWIA                                 | 14   | 6   |
| 2022 | ŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ                        | 247  | 150 |
|      | POLICJA                                         | 1035 | 531 |
|      | KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW<br>ALKOHOLOWYCH | 15   | 7   |
|      | OŚWIATA                                         | 96   | 16  |
|      | OCHRONA ZDROWIA                                 | 15   | 2   |
| 2023 | OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ                       | 264  | 135 |
|      | POLICJA                                         | 968  | 380 |
|      | KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW<br>ALKOHOLOWYCH | 16   | 4   |
|      | OŚWIATA                                         | 157  | 27  |
|      | OCHRONA ZDROWIA                                 | 41   | 5   |

Wspomniane w tabeli podmioty, takie jak Ośrodek Pomocy Społecznej, policja, oświata, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i ochrona zdrowia są uprawnione do wszczynania procedury Niebieskie Karty. Patrząc na ilość podjętych interwencji przez poszczególne instytucje w przeciągu ostatnich trzech lat napawa radością fakt, że zarówno ochrona zdrowia, oświata oraz pracownicy socjalni z Ośrodka Pomocy Społecznej chętniej korzystają ze swoich uprawnień i wypełniają formularz NK-A. Potrzebne są nadal działania edukacyjne dla przedstawicieli danych instytucji, dzięki którym staną się świadomi swojej misji, oraz nie będą bali się reagować. Działania edukacyjne mogą także przyczynić się do wzrostu zaufania społecznego do instytucji, które reprezentują, co wzmocni prestiż zawodów.

#### **Uzależnienia i zaburzenia psychiczne wśród osób stosujących przemoc domową objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2022 i 2023.**

Nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu jednego z członków rodziny jest jednym z ważniejszych czynników ryzyka pojawienia się przemocy w tej rodzinie. Należy pamiętać, że użycie alkoholu lub innego środka odurzającego, psychoaktywnego nie usprawiedliwia i nie tłumaczy agresywnych zachowań członka rodziny. Nie ma pewności co do natury zależności pomiędzy występowaniem przemocy domowej a używaniem substancji psychoaktywnych, jednak występowanie takiej korelacji jest jednoznacznie potwierdzone.

Agresja niekoniecznie musi być jedynie efektem złego charakteru jej sprawcy. Na agresywne zachowania wpływać mogą choroby lub zaburzenia psychiczne. Osoby z padaczką skroniową, uszkodzeniem mózgu, zaburzeniami osobowości, o osobowości nieprawidłowej, upośledzeniem itd. mogą charakteryzować się

nadpobudliwością, zbytnią emocjonalnością, wybuchowością, skłonnością do czynów impulsywnych. Trudno doszukiwać się tutaj agresji świadomie intencjonalnej, jednakże przemoc występuje, co prowadzi do wszczynania procedury Niebieskie Karty. Poziom NK w 2023 roku pozostaje na tym samym poziomie (w 2022 r. do KRPA skierowano 134 wnioski o leczenie). Liczby te w stosunku do liczby osób stosujących przemoc wskazują, że mīt dotyczący tezy, że przemoc występuje tylko w rodzinach dotkniętych chorobą alkoholową nie znajduje tutaj potwierdzenia. W ciągu dwóch lat, w Gminie Wrocław doszło do obniżenia liczby rodzin posiadających NK z podejrzenia nadużywania alkoholu. Powoływane dane dotyczą Gminy Wrocław.

W 2023 r. podczas podejmowanych interwencji Policji odwieziono do wytrzeźwienia 287 osób stosujących przemoc. Dane te są zbieżne z przypadkami, w którym grupy diagnostyczno-pomocowe wystąpiły do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z wnioskiem o objęcie osoby stosującej przemoc domową procedurą zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Grupy diagnostyczno-pomocowe wystąpiły z takim wnioskiem 287 razy. Powoływane dane dotyczą Gminy Wrocław.

Zatem, wnioskując, osoby uzależnione głównie od alkoholu zostały instytucjonalnie zmuszone do leczenia, które, jak widać, mogło przynieść efekt.

| <b>PROCEDURY “NIEBIESKIE KARTY”</b><br><b>realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny w poszczególnych latach: 2022 i 2023</b><br><b>Gmina Wrocław</b> |                                                          |                                                                                                            |                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ROK</b>                                                                                                                                             | <b>Liczba rodzin z podejrzeniem nadużywania alkoholu</b> | <b>Liczba rodzin z podejrzeniem nadużywania środków odurzających, substancji psychoaktywnych lub leków</b> | <b>Liczba rodzin dotkniętych problemem choroby psychicznej lub zaburzeń psychicznych</b> |
| <b>2022</b>                                                                                                                                            | 1163                                                     | 138                                                                                                        | 204                                                                                      |
| <b>2023</b>                                                                                                                                            | 908                                                      | 144                                                                                                        | 183                                                                                      |

W latach 2022 i 2023 nie zanotowano znacznych różnic liczbowych wśród rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, gdzie istnieje podejrzenie nadużywania środków odurzających, leków i substancji psychoaktywnych. Podobnie jest w rodzinach dotkniętych problemem choroby psychicznej lub zaburzeń psychicznych.

#### **Wsparcie w postaci schronienia udzielanego osobom doznającym przemocy.**

Osoby doznające przemocy ratując się odchodzą od sprawcy, tym samym, tracąc miejsce zamieszkania. Na szczęście nie każda z osób/rodzin trafia do Ośrodka Wsparcia lub Ośrodka Interwencji Kryzysowej jednakże są takie osoby, które nie mają dokąd pójść.

| <b>LICZBA OSÓB, KTÓRYM UDZIELONO SCHRONIENIA W OŚRODKACH INTERWENCJI KRYZYSOWEJ I SPECJALISTYCZNYCH OŚRODKACH WSPARCIA Z UWAGI NA DOZNAWANIE PRZEMOCY DOMOWEJ</b><br><b>Gmina Wrocław</b> |             |             |             |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>ROK</b>                                                                                                                                                                                | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> |
| <b>LICZBA OSÓB</b>                                                                                                                                                                        | <b>181</b>  | <b>215</b>  | <b>125</b>  | <b>139</b>  |

W roku 2020 i 2021 liczba osób, którym udzielono schronienia ze względu na bycie osobą doznającą przemocy plasowała się na poziomie podobnym – w porównaniu do dwóch późniejszych lat – wysokim. W roku 2020 było to 181 osób, a w 2021 aż 215. Zapewne liczba ta spowodowana była wzrostem zachowań przemocowych podczas pandemii COVID – 19. W latach 2022 i 2023 odpowiednio wynosiła

125 i 139. Widać zatem spadek. Spadek ten jednak nie odzwierciedla spadku aktów przemocy domowej, może on być spowodowany wprowadzoną nowelizacją przepisów, dodatkowymi środkami ochrony osób doznających przemocy. Oprócz wprowadzonego w życie w 2020 r. nakazu opuszczenia lokalu dla osoby stosującej przemoc i/lub zakazu zbliżania się tej osoby do tego lokalu ustawodawca w sierpniu 2023 r. dał możliwość osobom doznającym przemocy żądania wydania zakazu zbliżania się do nich, zakazu kontaktowania się z nimi (również za pomocą środków komunikacji zdalnej) oraz zakazu przebywania sprawców przemocy w miejscach, w których zazwyczaj przebywa osoba pokrzywdzona przemocą (np. miejsce jej pracy, szkoła, ośrodki sportowe, w których bywa systematycznie).

Do spadku liczby osób, którym udzielono schronienia w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej przyczynić się mógł także pilotażowy program kompleksowego wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, którego celem było wsparcie i pomoc w uzyskaniu stabilizacji życiowej i psychicznej po doświadczeniu przemocy. Realizacja tego programu rozpoczęła się w roku 2021 i była kontynuowana w latach 2022 i 2023. Zadanie polegało na udostępnieniu bezpiecznego miejsca pobytu dla osób doświadczających przemocy oraz ich dzieci i/lub innych osób zależnych, zmuszonych opuścić swoje dotychczasowe miejsce zamieszkania i pozostających bez innej możliwości schronienia, na okres maksimum 14 dób hotelowych (działanie interwencyjne) i/lub w formie „mieszkania treningowego”, na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy (działanie o charakterze wspierającym) oraz zapewnieniu wsparcia psychologicznego, prawnego i innego, celem uzyskania stabilizacji psychicznej i życiowej umożliwiającej samodzielne funkcjonowanie.

Zatwierdzono procedury rekrutacji do programu, przydziału schronienia dla osób doświadczających przemocy, zasad korzystania z lokali, regulamin współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej i innymi instytucjami oraz organizacjami działającymi na rzecz ofiar przemocy w rodzinie, zarządzano procedurą przydziału schronienia dla osób doświadczających przemocy (w tym przyjmowanie zgłoszeń, rozpatrywanie wniosków, przekierowywanie do innych miejsc zapewniających schronienie we Wrocławiu). Zapewniano asystenturę zmierzającą do uzyskania przez dorosłe osoby doświadczające przemocy stabilizacji życiowej, w tym zawodowej i finansowej, a w konsekwencji do pełnego usamodzielnienia się (pomoc i wsparcie w organizacji spraw codziennych, planowaniu budżetu domowego, załatwianiu spraw urzędowych, znalezieniu i utrzymaniu pracy, uzyskaniu innych form wsparcia dostępnych, poza tym projektem i innych), wsparcie psychologiczne w celu uzyskania stabilizacji psychicznej umożliwiającej samodzielne funkcjonowanie, pomoc prawną w formie konsultacji i doradztwa.

Udzielono wsparcia w formie **60 godzin** konsultacji psychologicznych, **26 godzin** konsultacji prawnych. Nawiązano współpracę z **16 hotelami** i motelami na terenie miasta. Zapewniono schronienie interwencyjne **2 rodzinom** (4 osoby), łącznie **20 dni** pobytu w hostelu (dób hotelowych). Sytuacja geopolityczna i trwająca wojna w Ukrainie znacznie utrudniła dostęp do odpowiednich lokali na wolnym rynku, dlatego udostępniono **3 w pełni wyposażone lokale mieszkalne** (każde dedykowane dwóm rodzinom) - dwa z zasobu komunalnego, jeden z wolnego rynku. Schronienie czasowe w mieszkaniach uzyskało **20 osób**, w tym **8 kobiet** i **12 dzieci**.

Monitorowano dbałość o użytkowaną przestrzeń mieszkalną (zgodnie z warunkami określonymi w regulaminie), monitorowano i wzmacniano proces powrotu do stabilizacji życiowej i psychicznej osób objętych wsparciem, w tym dostosowywanie zakresu realizacji programu do ich potrzeb. W projekcie pracowało łącznie 5 osób świadczących działania jako opiekunki rodzin, które zrealizowały łącznie **246 godzin wsparcia**.

W sierpniu 2023 roku rozpoczęto drugą edycję projektu. Okres realizacji rozpoczął się w dniu 01.08.2023 r. i zakończy się 31.07.2025 r. W drugiej edycji projektu biorą udział trzy organizacje pozarządowe;

Fundacja na Rzecz Równości, Fundacja NON LICET oraz Fundacja Centrum Praw Kobiet Oddział we Wrocławiu. Ofertowane wsparcie w ramach projektu, jest kontynuacją pilotażowego programu kompleksowego wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej, realizowanego od 15 listopada 2021 roku do 31 lipca 2023 roku. Dedykowane jest osobom mieszkającym w gminie Wrocław (w tym dzieciom i/lub innym osobom zależnym), które zmuszone zostały opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania i pozostają bez innej możliwości schronienia. Wsparcie udzielane jest osobie doświadczającej przemocy lub zagrożonej jej doświadczeniem oraz dzieciom i osobom zależnym, pozostającym pod opieką tej osoby.

W okresie sprawozdawczym ze wsparcia schronień czasowych korzystało 9 klientek: 4 z ramienia Fundacji Centrum Praw Kobiet i 5 z ramienia Fundacji NON LICET. 2 klientki otrzymały wsparcie interwencyjne z ramienia Fundacji NON LICET.

Powoływane dane dotyczą Gminy Wrocław.

### **Oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową.**

W 2023 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował program przyjęty Uchwałą NR LXIV/1673/23 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 19 stycznia 2023 r. w sprawie Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie „Ty decydujesz” na 2023 rok, po nowelizacji przepisów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej Uchwałą Nr LXXIII/1857/23 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 14 września 2023 r. w sprawie Programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową „Ty decydujesz” na lata 2023 – 2026. Program finansowany z budżetu państwa, podlegający nadzorowi Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Koszt realizacji programu to 22 500 zł z przyznanej na ten cel dotacji. Obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową określony został przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zadanie było realizowane w dwóch modułach: Moduł I: skierowany do osób stosujących przemoc wobec osób dorosłych; Moduł II: skierowany do osób stosujących przemoc wobec dzieci. Liczba uczestników: 25 osób, w tym: 23 mężczyzn i 2 kobiety. Z 25 osób uczestniczących w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc ukończyło go 14 uczestników (13 mężczyzn i 1 kobieta), 11 osób nie ukończyło programu z powodu nieobecności na zajęciach (program dopuszcza dwie usprawiedliwione nieobecności). Uczestnicy programu to osoby objęte procedurą „Niebieskie Karty” prowadzone Przez Zespół Interdyscyplinarny z siedzibą we Wrocławiu. Z uwagi na fakt, że realizator programu (MOPS) jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego monitoring efektów programu oparty jest na ustalaniu czy w rodzinach uczestników dochodzi do kolejnych zdarzeń przemocy (w przypadku czynnych procedur NK) oraz, czy w rodzinach uczestników została wszczęta kolejny raz procedura Niebieskie Karty. Do końca 2023 r. nie odnotowano takich sytuacji w rodzinach uczestników, którzy ukończyli program oraz tych, którzy nie ukończyli programu.

| <b>LICZBA PROGRAMÓW PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNYCH FINANSOWANYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA</b> |             |             |             |             |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>Gmina Wrocław</b>                                                                   |             |             |             |             |
| <b>ROK</b>                                                                             | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> |

|  |   |   |   |   |
|--|---|---|---|---|
|  | 0 | 0 | 0 | 0 |
|--|---|---|---|---|

| <b>LICZBA PROGRAMÓW KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH FINANSOWANYCH Z BUDŻETU PAŃSTWA</b><br><b>Gmina Wrocław</b> |             |             |             |             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| <b>ROK</b>                                                                                              | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>2022</b> | <b>2023</b> |
|                                                                                                         | <b>0</b>    | <b>0</b>    | <b>0</b>    | <b>1</b>    |

We Wrocławiu realizowane są też oddziaływania wobec osób stosujących przemoc finansowane przez Gminę Wrocław. Wrocławskie Centrum Zdrowia w 2023 r. realizowało oddziaływania korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc.

Z danych przekazanych przez realizatora wynika, że program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc odbywał się w cyklach 3 - 4,5 miesięcznych. Jedna grupa to 60 godzin pracy w podziale na 15 spotkań czterogodzinnych lub 20 spotkań trzygodzinnych. W programie uczestniczyło 11 osób (5 kobiet, 6 mężczyzn), ukończyło cały cykl spotkań 8 osób (3 kobiety, 5 mężczyzn).

Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc realizowany w roku 2023 przez Wrocławskie Centrum Zdrowia to spotkania indywidualne w cyklach cotygodniowych, godzinnych sesji. Regularność i częstotliwość spotkań regulował zawierany pomiędzy terapeutą, a klientem kontrakt o indywidualnym charakterze. Uczestnikami programu indywidualnego były osoby dopiero rozpoczynające proces pracy nad zmianą, jak i osoby kontynuujące pracę rozpoczętą w latach poprzednich. Jeden cykl pracy z klientem to 10 do 45 spotkań. Liczba uczestników programu to 76 osób (kobiety – 24, mężczyźni – 52). Program ukończyło 47 osób: 13 kobiet i 34 mężczyzn.

Wrocławskie Centrum Zdrowia prowadziło również grupowy program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc. Praca w trybie grupowym odbywała się w cyklach 2,5 -3,5 miesięcznych - 60 godzin pracy grupowej, każde spotkanie trwało od 3 do 4 godzin pracy grupowej. Liczba uczestników programu grupowego to 18 osób (7 kobiet i 11 mężczyzn). Program ukończyło 14 osób (5 kobiet i 9 mężczyzn)<sup>3</sup>.

#### **Wielokulturowość i polityka antydyskryminacyjna w przeciwdziałaniu przemocy domowej.**

Z danych gromadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny wynika, że w roku 2022 prowadzono działania w ramach wszczętych procedur „Niebieskie Karty” wobec 435 osób będących cudzoziemcami. Były to osoby z różnych krajów pochodzenia: Białoruś, Indie, Wietnam, Mongolia, Ukraina, Chiny, Romowie. W roku 2023 r. z udziałem uchodźców z Ukrainy Zespół Interdyscyplinarny realizował procedurę „Niebieskie Karty” w 159 rodzinach.

| <b>RODZINY Z UKRAINY OBJĘTE PROCEDURĄ „NIEBIESKIE KARTY” W ZWIĄZKU Z WYSTĘPOWANIEM PRZEMOCY DOMOWEJ OD 01.01.2023 DO 28.12.2023 R.</b><br><b>Gmina Wrocław</b> |                      |                        |                      |                         |                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|------------------------|----------------------|-------------------------|------------------------|
| <b>Liczba rodzin</b>                                                                                                                                           | <b>Liczba kobiet</b> | <b>Liczba mężczyzn</b> | <b>Liczba dzieci</b> | <b>Liczba dziewcząt</b> | <b>Liczba chłopców</b> |
| <b>159</b>                                                                                                                                                     | <b>172</b>           | <b>149</b>             | <b>180</b>           | <b>93</b>               | <b>87</b>              |

Jak wspomniano na początku diagnozy, od lutego 2022 roku do Polski zaczęli przybywać uchodźcy wojenni z Ukrainy. We Wrocławiu ulokowało się ich około 80 tysięcy. Postawiło to Gminę Wrocław przed trudnym zadaniem związanym z zaspokojeniem potrzeb osób, które nie tylko pochodziły z innego kręgu

<sup>3</sup> Źródło: Wrocławskie Centrum Zdrowia SP ZOZ

kulturowego i językowego, ale równocześnie doświadczyły traumy wojennej. Można by założyć, że sytuacja ta nie powinna zmieniać codziennej praktyki działań instytucji pomocowych.

Adaptacja i, następująca zazwyczaj po niej, integracja to jednak procesy dotyczące zarówno imigrantów, jak i społeczeństwa przyjmującego. Integracja to „współdziałanie w istotnych dla ludzi obszarach życia, takich jak praca, edukacja czy czas wolny”<sup>4</sup> i rzeczywiście bywa pierwszym etapem asymilacji, zakłada jednak zachowanie własnej tożsamości kulturowej przy pokojowym i efektywnym współżyciu z innymi osobami w społeczeństwie przyjmującym. Czasami są to oczekiwania niezrozumiałe dla członków społeczności przyjmującej uchodźców czy migrantów. Jak pisał bowiem Max Frisch: „Chcieliśmy rąk do pracy, a przyjechali ludzie”. Dlatego w 2022 roku Gmina Wrocław za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zleciła Uniwersytetowi Wrocławskiemu zorganizowanie badań pt. „Wzorce przemocy w rodzinach ukraińskich i ich zakotwiczenie w strukturach aksjonormatywnych ludności ukraińskiej, napływającej – w wyniku konfliktu zbrojnego z Federacją Rosyjską – do Polski”<sup>5</sup>. Badanie to przeprowadzone zostało wśród polskich klientek pomocy społecznej, oraz osób (w większości kobiet) z Ukrainy. Celem badania było dowiedzenie się jaka jest percepcja przemocy wśród napływających z Ukrainy kobiet, a także przygotowanie narzędzi do pracy z migrantami. Uczyniono tak, bowiem pracując z grupami obcokrajowców należy zwrócić uwagę na wartości, jakimi się kierują oraz strukturę społeczną danego kraju. Badania te uświadomiły pracownikom instytucji pomocowych, w tym Zespołowi Interdyscyplinarnemu, że bez ujęcia tzw. indeksu obciążenia migracyjnego, czyli wiedzy o zachowaniach akceptowanych kulturowo i prawnie w kraju, z którego obcokrajowiec pochodzi praca związana z przeciwdziałaniem przemocy może być bezskuteczna. Zatem wprowadzanie działań edukujących rodziców imigranek odnośnie praw jednostki, norm prawnych i penalizacji poszczególnych przemocowych zachowań jest obecnie punktem najważniejszym. Ważne jest także szkolenie językowe pracowników instytucji pomocowych, aby mogli swobodnie komunikować się z obcokrajowcami. Oprócz tego należy nadal finansować szkolenia osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników socjalnych i funkcjonariuszy Policji wchodzących w skład grup diagnostyczno-pomocowych, z zakresu wielokulturowości, pracy z osobami LGBTQ+, antydyskryminacji.

Na podstawie przedstawionej powyżej diagnozy zjawiska występowania przemocy domowej we Wrocławiu należy kontynuować podejmowane w latach ubiegłych działania zmierzające do zmniejszenia występowania przemocy domowej:

1. Działania profilaktyczne, uwzględniające bezpieczeństwo i ochronę dzieci przed przemocą na terenie Gminy Wrocław powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny się one ograniczać jedynie do środowiska szkoły - uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty.
2. Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie Gminy Wrocław, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemu przemocy domowej zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucji.
3. Należy prowadzić działania edukacyjne, których celem jest upowszechnianie wiedzy odnośnie problemu przemocy domowej, w tym jej form oraz sposobów radzenia sobie z problemem.
4. Zwracanie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy

---

<sup>4</sup> (Kindler, Wójcikowska-Baniak 2018)

<sup>5</sup> Badania realizowane w latach 2022/23 przez Uniwersytet Wrocławski Instytut Socjologii na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, zadanie realizowane w ramach Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF)

z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy domowej. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem przemocy domowej na poziomie rodziny, jak i społeczności lokalnej.

5. Kampanie społeczne zachęcające do reagowania na przemoc oraz nawiązywanie współpracy w celu usprawnienia procedury "Niebieskie Karty".
6. Przeprowadzanie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą domową a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy domowej.
7. Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.
8. Warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przeciwdziałania przemocy domowej, agresji oraz rozwiązywaniu konfliktów między uczniami, działania edukacyjne zwiększające świadomość problematyki zagrożeń cyfrowych.
9. Szkolenia z języków obcych dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników socjalnych i funkcjonariuszy Policji wchodzących w skład grup diagnostyczno-pomocowych.
10. Edukację osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników socjalnych i funkcjonariuszy Policji wchodzących w skład grup diagnostyczno-pomocowych, z zakresu wielokulturowości, pracy z osobami LGBTQ+, antydyskryminacji.

## **2. Podstawy prawne i adresaci Programu.**

Podstawowym aktem prawnym regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 poz. 424).

W niniejszym Programie uwzględniono także podstawowe akty prawne, które współtworzą charakterystyczny system przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz. 2151 z późn. zm.),
- 5) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2024 poz. 107);
- 7) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 poz. 1939 z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 poz. 2809 z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 poz. 17 z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2023 poz. 1550 z późn. zm.);
- 11) ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560);
- 12) uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;

- 13) uchwała nr LXIX/1792/23 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 14) zarządzenie nr 11328/23 Prezydenta Wrocławia z dnia 19 września 2023 r. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej (z późn. zm.).

Zmiany prawne od 22 czerwca 2023 r. w zakresie funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy domowej wpływają m.in. na funkcjonowanie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, Policję, oświatę, ochronę zdrowia oraz organizacje pozarządowe i kuratorów sądowych. Nowelizacja ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadza zmiany w organizacji i funkcjonowaniu Zespołów Interdyscyplinarnych, a w miejsce grup roboczych powoływane będą grupy diagnostyczno- pomocowe.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024 - 2030 skierowany jest do:

- 1) osób doświadczających przemocy domowej;
- 2) osób stosujących przemoc domową;
- 3) świadków przemocy domowej;
- 4) społeczności lokalnej, w tym osób zagrożonych przemocą domową;
- 5) podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej: przedstawicieli służb, instytucji i organizacji pozarządowych.

### **3. Założenia i cel główny Programu.**

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024 - 2030 jest dokumentem opracowanym na podstawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030.

Głównymi założeniami przedmiotowego Programu są kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu, ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doznających przemocy, edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc domową, edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa.

Podstawą działań systemowych są założenia, że najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby pokrzywdzonej przemocą domową i zatrzymanie przemocy. Założenia te powinny być oparte nie tylko na działaniach wspierających osoby doznające przemocy, ale również na równoległym tworzeniu skutecznego systemu oddziaływań na sprawcę przemocy. Z założenia, efektem takiego podejścia, będzie zwiększenie szans na długofalowe lub całkowite zniwelowanie zachowań przemocowych osób ją stosujących, a tym samym na bardziej trwale zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy i niwelowanie występowania przemocy w przyszłych relacjach nawiązywanych przez osoby wykazujące zachowania przemocowe.

Bez realizacji wyżej wymienionych założeń pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna.

Pojedyncza instytucja nie jest sama w stanie skutecznie rozwiązywać problemu przemocy domowej. Nieodzowna jest interdyscyplinarność pracy w tym zakresie poprzez:

- 1) ścisłą współpracę;
- 2) łączenie działań;

- 3) przepływ informacji;
- 4) określenie wspólnego celu oraz przewidywanie efektów.

Interdyscyplinarność jest podstawą skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Ponadto wzrost świadomości społecznej powinien przyczynić się do zapobiegania przemocy domowej, umożliwić szybsze reagowanie, a także spowodować, że osoby stosujące przemoc będą odczuwać brak akceptacji dla swoich działań, co znacznie zwiększy skuteczność w jej zapobieganiu oraz łagodzeniu jej następstw.

Z przyjętych założeń Programu wynika jego główny cel jakim jest zmniejszenie liczby przypadków przemocy domowej oraz budowanie skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Wrocław poprzez:

- 1) tworzenie skutecznej ochrony osób doznających przemocy, w tym ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami poprzez specjalistyczną pomoc, wsparcie, udzielanie schronienia i innych, odpowiadających na potrzeby tych osób, form pomocy;
- 2) tworzenie skutecznych i dostępnych oddziaływań kierowanych do osób stosujących przemoc domową;
- 3) budowanie interdyscyplinarnej i partnerskiej współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na terenie Gminy Wrocław w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem roli Zespołu Interdyscyplinarnego jako głównego elementu gminnego systemu przeciwdziałania przemocy integrującego i koordynującego działania wielu służb i podmiotów;
- 4) tworzenie systemu edukacji społecznej, w tym kierowanej do specjalistów podejmujących działania z zakresu zapobiegania przemocy domowej.

#### **4. Obszary i cele szczegółowe Programu.**

##### **4.1. Obszar 1: Profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.**

###### **4.1.1. Cel szczegółowy:**

Inicjowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i terapeutycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej we Wrocławiu.

###### **Zadania w zakresie realizacji celu:**

**Zadanie 1:** Inicjowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Działania:

- a) podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację lokalnych akcji i kampanii lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej;
- b) prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących zapobiegania przemocy domowej (w szczególności wobec dzieci, kobiet, osób starszych lub z niepełnosprawnościami);
- c) rozpowszechnianie informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej;
- d) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy domowej poprzez upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych (np. plakatów, broszur, ulotek), w tym na temat przemocy ekonomicznej i cyberprzemocy oraz innych zagrożeń ze strony nowoczesnych technologii komunikowania;

- e) podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej (w tym także rodziców) na temat przemocy domowej m.in. poprzez organizowanie prelekcji, spotkań rodzinnych itp.;
- f) edukowanie dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy, w tym tworzenie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy i cyberprzemocy;
- g) prowadzenie badań nad zjawiskiem występowania przemocy na terenie Gminy Wrocław (np. diagnozy, ekspertyzy, ewaluacje, badania ankietowe).

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba przeprowadzonych warsztatów, programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- b) liczba uczestników warsztatów, programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- c) liczba zrealizowanych godzin edukacyjnych w ramach programów profilaktycznych;
- d) liczba opracowanych raportów dotyczących zjawiska przemocy domowej;
- e) liczba upowszechnionych materiałów edukacyjno-informacyjnych;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) wzrost wiedzy uczestników działań na temat definicji, form i skutków przemocy domowej;
- b) wzrost wiedzy uczestników na temat sposobów reagowania w przypadku doznawania przemocy domowej lub bycia jej świadkiem;
- c) wzrost wiedzy społeczeństwa oraz instytucji i organizacji na temat skali przemocy domowej na terenie Gminy Wrocław;
- d) możliwość planowania działań profilaktycznych, wspierających i pomocowych w oparciu o uzyskane wyniki przeprowadzanych badań nad zjawiskiem występowania przemocy na terenie Gminy Wrocław.

**Zadanie 2:** Budowanie współpracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami społecznymi i związkami wyznaniowymi.

Działania:

- a) budowanie kultury współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej opartej na podmiotowym i partnerskim charakterze wspólnych działań podejmowanych przez zaangażowane podmioty realizujące zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- b) dążenie do określenia i stworzenia modelu partnerstwa pomiędzy instytucjami i sektorami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- c) rozdzielenie, pomiędzy współpracującymi partnerami, zadań zaplanowanych do realizacji zgodnie z kompetencjami: merytorycznymi, finansowymi, ustawowymi, wizerunkowymi, budującymi kreację przekazów kampanii i działań społecznych;
- d) zbudowanie skutecznej i otwartej komunikacji pomiędzy partnerami;
- e) dążenie do opracowania wspólnych systemów informatycznych usprawniających szybki i łatwy przepływ informacji.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba działań podejmowanych w oparciu o podmiotową i partnerską współpracę międzyinstytucjonalną i międzysektorową;
- b) opracowanie modelu partnerstwa;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) wdrożenie wypracowanego modelu partnerstwa;
- b) usprawnianie dostępu do informacji.

**Zadanie 3:** Pozyskanie partnerów do przygotowania i przeprowadzenia kampanii społecznych.

Działania:

- a) określenie kierunku działań i zakresu tematycznego planowanych kampanii społecznych;
- b) określenie potrzeb umożliwiających realizację kampanii społecznych;
- c) rozeznanie zasobów gminy w obszarze potrzeb do realizacji kampanii społecznych;
- d) nawiązanie współpracy z potencjalnymi partnerami do przygotowania i przeprowadzenia kampanii społecznych.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba lokalnych i ogólnokrajowych kampanii społecznych, w których uczestniczyła Gmina Wrocław;
- b) liczba zorganizowanych przez Gminę Wrocław akcji lokalnych/kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) uwrażliwienie społeczeństwa wobec problemu przemocy domowej;
- b) rozpowszechnienie informacji dotyczącej placówek pomocy dla osób doświadczających przemocy;
- c) zwiększenie wiedzy i świadomości dotyczącej przemocy domowej;
- d) zmiany w sposobie myślenia i postawach dotyczących zjawiska przemocy domowej.

#### **4.1.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego:**

Wskaźniki:

- a) liczba zrealizowanych akcji lokalnych na terenie Gminy Wrocław;
- b) liczba zrealizowanych projektów edukacyjnych;
- c) liczba zorganizowanych debat, konferencji, spotkań.

Zakładane rezultaty:

- a) zmiany w sposobie myślenia i postawach społecznych dotyczących przemocy domowej;
- b) zwiększenie świadomości dzieci, młodzieży i dorosłych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

### **4.2. Obszar 2: Ochrona, pomoc oraz wsparcie osób doznających przemocy domowej.**

#### **4.2.1. Cel szczegółowy:**

Zwiększenie dostępności do systemu działań profilaktycznych mieszkańców Gminy Wrocław.

**Zadanie 1:** Zwiększenie efektywności realizacji zadań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz powoływanych przez Zespół grup diagnostyczno-pomocowych.

Działania:

- a) aktywne działania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie planowania i realizowania zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz niniejszego Programu;
- b) udział członków Zespołu Interdyscyplinarnego w planowaniu projektów, programów, szkoleń, akcji społecznych, kampanii i innych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- c) dostęp Zespołu Interdyscyplinarnego do informacji dotyczących efektywności podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na terenie Gminy Wrocław w zakresie powierzonych mu zadań;

- d) partnerska współpraca Zespołu Interdyscyplinarnego z organami samorządowymi Gminy Wrocław, w tym z Prezydentem Wrocławia powołującym członków Zespołu w drodze zarządzenia, w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- e) uczestniczenie w budowaniu sprawnego systemu wdrażania procedury zapewnienia dziecku ochrony w razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową zgodnie z art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- f) uczestniczenie w budowaniu sprawnego systemu w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami, których życie lub zdrowie zagrożone jest występowaniem przemocy domowej;
- g) budowanie sprawnego systemu w zakresie działań grup diagnostyczno-pomocowych, w tym realizacji procedury „Niebieskie Karty”;
- h) uczestniczenie w tworzeniu centrum zarządzania informacją o dostępnych formach wsparcia i pomocy dla osób doznających przemocy domowej oraz dostępnych oddziaływaniach i programach dla sprawców przemocy domowej funkcjonujących na terenie Gminy Wrocław;

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba spotkań członków Zespołu Interdyscyplinarnego;
- b) liczba spotkań członków Zespołu Interdyscyplinarnego z przedstawicielami jednostek samorządowych Gminy Wrocław;
- c) liczba wydanych przez Zespół Interdyscyplinarny rekomendacji na podstawie analiz podejmowanych działań i prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w indywidualnych przypadkach realizowanych na terenie Gminy Wrocław;
- d) liczba procedur, programów, porozumień mających na celu ochronę, wsparcie i pomoc dla osób doznających przemocy, pomiędzy podmiotami realizującymi zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) aktywne i wymierne efekty działań Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie ochrony, wsparcia i pomocy dla osób doznających przemocy;
- b) sprawny dostęp do informacji o formach pomocy i wsparcia osób uwikłanych w przemoc domową;
- c) poprawa efektywności działań grup diagnostyczno-pomocowych;
- d) wydawanie przez Zespół Interdyscyplinarny rekomendacji w zakresie kierunków i obszarów skutecznego przeciwdziałania przemocy domowej wynikających z danych i doświadczeń zebranych przez Zespół.

**Zadanie 2:** Zwiększenie ochrony osób doznających przemocy domowej i rozszerzenie dostępności pomocy.

Działanie:

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej.

Wskaźniki realizacji:

- a) liczba osób korzystających z bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego, zawodowego, rodzinnego;
- b) czas oczekiwania na uzyskanie pomocy w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego, zawodowego, rodzinnego.

Działanie:

Udostępnianie do publicznej wiadomości informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji:

Łatwość w uzyskaniu informacji na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej.

Działanie:

Opracowywanie i realizowanie indywidualnych oraz grupowych działań edukacyjnych, które są kierowane do osób doznających przemocy domowej.

Wskaźniki realizacji:

- a) liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych dotyczących przemocy domowej;
- b) liczba indywidualnych działań edukacyjnych skierowanych do osób doznających przemocy;
- c) liczba grupowych działań edukacyjnych skierowanych do osób doznających przemocy.

Działanie:

Realizowanie procedury "Niebieskie Karty";

Wskaźniki realizacji:

- a) liczba powołanych grupo diagnostyczno-pomocowych;
- b) liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych;
- c) liczba interwencji związanych z przemocą domową;
- d) liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”;
- e) liczba osób doznających przemocy z podziałem na płeć, wiek oraz niepełnosprawność.

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) wzrost bezpieczeństwa osób doznających przemocy;
- b) wzrost wiedzy osób doznających przemocy na temat systemu przeciwdziałania przemocy domowej, możliwych formach pomocy i przysługujących uprawnieniach;
- c) odzyskanie przez osoby doznające przemocy poczucia bezpieczeństwa i sprawczości nad swoim życiem.

#### **4.2.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego:**

Wskaźniki:

- a) liczba osób doznających przemocy, którym udzielono wsparcia, poradnictwa lub/i schronienia;
- b) liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej;
- c) liczba programów, porozumień w zakresie usprawnienia systemu współpracy służb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy domowej, w tym dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami;

Zakładane rezultaty:

- a) zwiększenie aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego w kreowaniu polityki przeciwdziałania przemocy domowej we Wrocławiu;
- b) partnerska współpraca Zespołu Interdyscyplinarnego, instytucji i organizacji na rzecz wytyczania kierunków działań podejmowanych przez Gminę Wrocław w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;

- c) poprawa jakości świadczonych usług w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- d) poprawa sprawności i skuteczności interwencji podejmowanych przez służby w rodzinach dotkniętych problemem przemocy domowej;
- e) poprawa działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa osób doznających przemocy, w tym dzieci, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, które doznają przemocy domowej;
- f) sprawny system przepływu informacji o możliwych miejscach uzyskania pomocy przez osoby doznające przemocy;
- g) poprawa dostępności do informacji i usług z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, obcokrajowców.

#### **4.3. Obszar 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.**

##### **4.3.1. Cel szczegółowy:**

Zwiększenie dostępności do oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

**Zadanie 1:** Zwiększenie dostępności do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową.

Działania:

- a) kontynuacja i uruchomienie nowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- b) kierowanie przez Zespół Interdyscyplinarny osób stosujących przemoc do programu korekcyjno-edukacyjnego.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba osób uczestnicząca w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- b) liczba osób, która ukończyła program korekcyjno-edukacyjny;
- d) czas oczekiwania na udział w programie korekcyjno-edukacyjnym;
- e) odsetek uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego, którzy po jego ukończeniu wrócili do zachowań przemocowych;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) aktywne uczestniczenie osób stosujących przemoc w spotkaniach w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego;
- b) wzrost świadomości osób stosujących przemoc w zakresie własnych zachowań przemocowych wobec bliskich;
- c) wzrost umiejętności osób stosujących przemoc w zakresie poprawnego komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy;
- d) wzrost świadomości osób stosujących przemoc na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania.

**Zadanie 2:** Zwiększenie dostępności do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.

Działania:

- a) Kontynuacja i uruchomienie nowych programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- b) kierowanie przez Zespół Interdyscyplinarny osób stosujących przemoc do programu psychologiczno-terapeutycznego;

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba osób uczestnicząca w programie psychologiczno-terapeutycznym;
- b) liczba osób, która ukończyła program psychologiczno-terapeutyczny;
- c) czas oczekiwania na udział w programie psychologiczno-terapeutycznym;
- d) odsetek uczestników programu psychologiczno-terapeutycznego, którzy po jego ukończeniu wrócili do zachowań przemocowych;

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) aktywne uczestniczenie osób stosujących przemoc w spotkaniach w ramach programu psychologiczno-terapeutycznego;
- b) wzrost świadomości osób stosujących przemoc w zakresie własnych zachowań przemocowych wobec bliskich;
- c) wzrost umiejętności osób stosujących przemoc w zakresie poprawnego komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy;
- d) wzrost świadomości osób stosujących przemoc na temat zjawiska przemocy domowej i konsekwencji jej stosowania.

**Zadanie 3:** Opracowanie i realizacja oddziaływań wobec osób stosujących przemoc uzupełniających program korekcyjno-edukacyjny i psychologiczno-terapeutyczny:

Działania:

- a) diagnoza potrzeb w zakresie uzupełnienia programów: korekcyjno-edukacyjnego i psychologiczno-terapeutycznego, w obszarze pracy z osobami stosującymi przemoc;
- b) tworzenie punktów konsultacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- c) opracowanie nieodpłatnych programów adresowanych do osób stosujących przemoc domową w zakresie treningu zastępowania złości, agresji, treningu zachowań prospołecznych.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba opracowanych diagnoz;
- b) liczba utworzonych punktów konsultacyjnych;
- c) liczba programów w zakresie zastępowania agresji, złości i nauki zachowań prospołecznych.

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) podejmowanie działań zgodnie z istniejącymi potrzebami w zakresie oddziaływań kierowanych do osób stosujących przemoc domową;
- b) podtrzymanie motywacji osób stosujących przemoc oczekujących na udział w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym;
- c) niwelowanie niepożądanych postaw kierowanych przez osoby stosujące przemoc wobec bliskich.

**Zadanie 4:** Wzmocnienie oddziaływań korygujących zachowania przemocowe u osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny.

Działania:

Tworzenie miejsc oddziaływań psychologicznych i terapeutycznych z udziałem osób stosujących przemoc, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub/i program psychologiczno-terapeutyczny.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) liczba osób, które zgłosiły się do utrwalenia zachowań wypracowanych podczas udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym i/lub psychologiczno-terapeutycznym;

- b) liczba miejsc wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny i/lub program psychologiczno-terapeutyczny.

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) utrwalanie i wzmacnianie zmian zapoczątkowanych poprzez udział w programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym;
- b) motywowanie do podtrzymywania wypracowanych metod radzenia sobie z agresją, złością i zachowaniami przemocowymi;

#### **4.3.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego:**

Wskaźniki:

- a) liczba osób stosujących przemoc, uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnym i/lub psychologiczno-terapeutycznym, które w ciągu roku od ukończenia programu ponownie zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty” w związku ze stosowaniem przemocy domowej;
- b) liczba osób stosujących przemoc, uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnym i/lub psychologiczno-terapeutycznym, które w ciągu roku od ukończenia programu nie zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty” w związku ze stosowaniem przemocy domowej;
- c) liczba osób stosujących przemoc, które zgłosiły się do poszczególnych oddziaływań z własnej motywacji;
- d) liczba osób, które zostały pouczone o obowiązku niezwłocznego dostarczenia grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczeń o zgłoszeniu się i o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego lub psychologiczno-terapeutycznego;
- e) liczba udzielonych porad w utworzonych punktach konsultacyjnych dla osób stosujących przemoc;

Zakładane rezultaty:

- a) zwiększenie skuteczności oddziaływań kierowanych do osób stosujących przemoc domową;
- b) zmniejszenie liczby kolejnych przypadków wszczynania procedury „Niebieskie Karty” z udziałem tej samej osoby wskazywanej jako osoba stosująca przemoc, w tym w wobec osób w innych relacjach, niż objęte procedurą do tej pory;
- c) uzyskanie informacji przez osoby stosujące przemoc domową o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych;
- d) zmniejszenie skali zachowań opartych na sile i przemocy;
- e) poszerzenie katalogu zachowań osób stosujących przemoc domową o zachowania alternatywne do krzywdzących w celu budowania relacji interpersonalnych opartych na poszanowaniu domowników i postawie partnerskiej;
- f) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez użycia przemocy domowej;
- g) uznanie przez osobę stosującą przemoc domową swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy.

#### **4.4. Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.**

##### **4.4.1. Cel szczegółowy:**

Zwiększenie wiedzy i kompetencji osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc domową.

Działania:

- a) diagnozowanie potrzeb szkoleniowych lub innych form wsparcia dla przedstawicieli grup diagnostyczno – pomocowych (pracowników socjalnych, przedstawicieli Policji);
- b) organizacja szkoleń wzmacniających kompetencje przedstawicieli instytucji pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc domową;
- c) opracowanie materiałów instruktażowych, zaleceń i procedur postępowania interwencyjnego w sytuacjach przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskie Karty” oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- d) przeprowadzanie szkoleń, seminariów, konferencji lub innych form wsparcia (np. superwizji) dla pracowników instytucji pomocowych zajmujących się działaniami profilaktycznymi dla osób doświadczających przemocy domowej.

Zakładane rezultaty realizacji zadania:

- a) diagnozowanie potrzeb szkoleniowych osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc domową;
- b) systematyczne szkolenie osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi i stosującymi przemoc domową;
- c) wzmocnienie kompetencji pracowniczych i zapewnienie równowagi psychicznej poprzez udział w superwizjach, coachingach, szkoleniach specjalistycznych lub innych formach wsparcia.

Wskaźniki realizacji zadania:

- a) opracowanie i przeprowadzenie ankiet potrzeb szkoleniowych na poziomie poszczególnych instytucji, które są reprezentowane przez swoich przedstawicieli w Zespole Interdyscyplinarnym i grupach diagnostyczno-pomocowych;
- b) liczba zrealizowanych szkoleń;
- c) liczba uczestników szkoleń;
- d) liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia np. superwizji, coachingu, grup wsparcia.

#### **4.4.2. Wskaźniki i zakładane rezultaty realizacji celu szczegółowego:**

Zakładane rezultaty:

- a) opracowywanie diagnoz potrzeb szkoleniowych kadr, w tym członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- b) systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli podmiotów, podejmujących działania na rzecz rodzin dotkniętych przemocą domową (w tym szczególności zadbanie o sferę psychiczną pracowników poprzez szkolenia z zakresu radzenia sobie ze stresem, motywacji, a także przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu);
- c) wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia;
- d) zapewnienie dostępu pracownikom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy domowej dostępu do specjalistycznej literatury, materiałów edukacyjnych.

Wskaźniki:

- a) liczba zakupionych i udostępnionych materiałów edukacyjnych dla pracowników pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej;
- b) liczba przeprowadzonych diagnoz szkoleniowych;
- c) liczba uczestników oferowanych form wsparcia i edukacji.

## **5. Miejsce realizacji programu.**

Miejscem realizacji niniejszego Programu jest obszar Gminy Wrocław.

## **6. Realizatorzy programu i czas realizacji.**

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Miasta Wrocławia na lata 2024-230 będzie realizowany głównie przez instytucje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej:

- a) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- b) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
- c) Komendę Miejską Policji we Wrocławiu;
- d) Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocław;
- e) Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- f) placówki oświatowo-wychowawcze oraz placówki nauczania i wychowywania z terenu Gminy Wrocław;
- g) placówki ochrony zdrowia z terenu Gminy Wrocław;
- h) Sąd Okręgowy i Sądy Rejonowe we Wrocławiu, w tym Kuratorskie Zespoły Służby Sądowej;
- i) Prokuraturę Okręgową i Prokuratury Rejonowe we Wrocławiu;
- j) organizacje pozarządowe.

## **7. Monitorowanie, sprawozdawczość i środki finansowe na realizację programu.**

### **7.1. Monitorowanie realizacji Programu.**

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Sprawozdania z realizacji Programu podmioty zobowiązane są złożyć do dnia 31 stycznia każdego roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej na adres poczty elektronicznej: [przewodniczacy.zi@mops.wroclaw.pl](mailto:przewodniczacy.zi@mops.wroclaw.pl)

### **7.2. Sprawozdawczość.**

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej do dnia 31 marca każdego roku przedstawia Prezydentowi Wrocławia pisemne sprawozdanie z realizacji Programu.

### **7.3. Finansowanie programu.**

Finansowanie Programu odbywać się będzie ze środków Gminy Wrocław, w ramach realizacji bieżących zadań poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego Wrocławia i miejskich jednostek budżetowych zaplanowanych na dany rok. Ponadto program finansowany będzie z dotacji uzyskanych z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych, środków pozabudżetowych pozyskanych jako dotacje i granty na realizację projektów finansowanych z funduszy europejskich oraz w ramach własnych środków posiadanych przez organizacje pozarządowe realizujące zadania Programu i innych.

## **8. Postanowienia końcowe.**

Program stanowi podstawę podejmowania działań w różnych formach, które mają na celu realizację zadań ujętych w Programie oraz pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł.

Realizacja zadań może wymagać zawierania porozumień pomiędzy podmiotami działającymi na terenie Gminy Wrocław (np. z administracją państwową samorządową, podmiotami gospodarczymi, środowiskiem naukowym i organizacjami pozarządowymi).

Przedmiotem porozumień winna być zarówno współpraca przy realizacji poszczególnych zadań programu, jak i koordynacja podejmowanych działań.

Uwagi, wnioski i propozycje dotyczące bieżącej realizacji programu należy zgłaszać do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej pod adres poczty elektronicznej: [przewodniczacy.zi@mops.wroclaw.pl](mailto:przewodniczacy.zi@mops.wroclaw.pl)